

مقاله پژوهشی

سلامت جامعه

دوره یازدهم، شماره ۳ و ۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۶

اثربخشی آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل شهر آبادان

مریم آذرکیش^۱، فرح نادری^{۲*}، پرویز عسکری^۳، علیرضا حیدرئی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۲/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۲/۱۲

خلاصه

مقدمه: خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی است که زنان نقش مهمی در ثبات و پایداری نظام خانواده دارند و آموزش جنسی یکی از مهم‌ترین نیازهای آموزشی زنان متأهل می‌باشد. بنابراین این پژوهش با هدف تعیین اثربخشی آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل شهر آبادان انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری همه زنان متأهل مراجعه‌کننده به کلینیک مشاوره و روانشناسی بیمارستان نفت شهر آبادان در فصل تابستان سال ۱۳۹۶ بودند. در مجموع ۴۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و سپس نمونه‌ها به صورت تصادفی در دو گروه مساوی (۲۰ نفر گروه مداخله و ۲۰ نفر گروه کنترل) تقسیم جایگزین شدند. گروه مداخله ۶ جلسه ۲ ساعته (هفته‌ای یک جلسه) آموزش جنسی دریافت کرد. داده‌ها با کمک مقیاس بخشش رنجش خاص زناشویی Paleari و همکاران و شاخص ناپایداری ازدواج Edwars و همکاران جمع‌آوری و با روش‌های تحلیل کوواریانس تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد آموزش جنسی به‌طور معنی‌داری باعث افزایش بخشش رنجش خاص زناشویی ($p < 0/001$) یافته‌ها: $F=271/68$ و پایداری ازدواج ($F=194/53$, $p < 0/001$) زنان متأهل شد.

نتیجه‌گیری: آموزش جنسی در افزایش بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج مؤثر بود. بنابراین می‌توان از روش آموزش جنسی برای بهبود بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل استفاده کرد.
واژه‌های کلیدی: آموزش جنسی، بخشش رنجش خاص زناشویی، پایداری ازدواج، زنان متأهل، آبادان

۱- دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی عمومی، پردیس علوم و تحقیقات خوزستان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز، اهواز، ایران.

۲- دانشیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)

پست الکترونیکی: nmafrah@yahoo.com. تلفن: ۰۹۱۲۴۹۱۸۹۳۱

۳- دانشیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

مقدمه

خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی است و ازدواج نوعی پیوند اجتماعی صمیمانه و عمیق میان زن و شوهر می‌باشد که می‌تواند منشأ شادمانی و یا رنجی عمیق برای آن‌ها شود [۱]. داشتن رفتارهای مناسب از سوی زوجین می‌تواند در کاهش تعارض‌های زناشویی و افزایش تفاهم و زندگی زناشویی مناسب کمک نماید [۲]. یکی از شاخص‌های زندگی زناشویی مناسب، بخشش رنجش خاص زناشویی (Marital offence-specific forgiveness) است [۳]. بخشش رنجش خاص، یک سازه انگیزشی چندبعدی است که به‌عنوان عمل بخشیدن رنجش یا جرم خاص در رابطه زناشویی تعریف می‌شود [۴]. جراحتهای عاطفی، رنجش‌ها و آزردهگی‌ها می‌توانند تعارض‌هایی بین همسران ایجاد کرده و موجب احساس منفی بین طرفین شود [۵]. اغلب اوقات بخشش رنجش‌ها تنها راه برای ترمیم این جراحتهای است و بخشش راهی برای ارتباط مجدد و تقویت احساسات مثبت و در نتیجه بهبود روابط زناشویی و داشتن یک زندگی آرام‌تر و پربارتر می‌باشد [۶]. بخشش یعنی تصمیم به مجازات نکردن فرد تخطی‌کار با توجه به حقی که بر آن دارد و حس آرامشی که فرد پس از انجام این تصمیم تجربه می‌کند. همچنین بخشش رنجش خاص زناشویی فرایندی است که باعث افزایش درک خود، یکدیگر و روابط شده و طرفین خود را از سلطه افکار، احساسات و رفتارهای منفی بعد از تجربه یک واقعه ناخوشایند بین‌فردی رها می‌کنند [۷]. یکی دیگر از شاخص‌های زندگی زناشویی مناسب، پایداری ازدواج (Marriage stability) است [۸]. در سال‌های اخیر گرایشی به وجود آمده که به جای تمرکز بر عوامل مؤثر بر طلاق بر روی عوامل مؤثر در ازدواج پایدار تمرکز کردند [۹]. پایداری ازدواج، یک سازه در روابط زناشویی است که به‌عنوان باقی‌ماندن قانونی رابطه ازدواج در یک خانواده (عدم وجود انحلال یا طلاق) در طول زمان تعریف می‌شود [۱۰]. از یک سو پایداری ازدواج ویژگی‌های مثبت بسیاری نظیر سلامت روانی، سلامت جسمانی و رشد را برای اعضای خانواده فراهم می‌آورد و از سوی دیگر تعارضات زناشویی تهدیدهای جدی برای زندگی زناشویی و خانواده است که پایداری و کیفیت ازدواج را به چالش می‌کشد و باعث

بروز پیامدهای منفی روانی، جسمانی، اقتصادی و اجتماعی می‌شود [۱۱].

یکی از عوامل مؤثر در بهبود زندگی زناشویی داشتن روابط جنسی لذت‌بخش می‌باشد که آموزش جنسی (Sexual education) در این زمینه می‌تواند مؤثر واقع شود [۱۲]. آموزش جنسی مانند اکثر شیوه‌های آموزشی دو فرایند درمان و رشد را دربرمی‌گیرد. گرچه در آموزش جنسی، مراجع فقط درصدد درمانی برای مشکلات جنسی است، اما باید توجه داشت که آموزش جنسی صرفاً بر مسئله جنسی تمرکز ندارد [۱۳]. در آموزش جنسی مسائل مختلفی از جمله کسب دانش در خصوص تاریخچه جنسی، شناخت و درک بدن، رابطه صلح‌آمیز با بدن، خلق رابطه جنسی بهتر و گسترش آسایش، اعتماد و رضایت جنسی آموزش داده می‌شود [۱۴]. آموزش و مشاوره در زمینه مسائل جنسی به‌تدریج مسائل و مشکلات موجود در روابط جنسی را از بین می‌برد و این آموزش‌ها و مشاوره‌ها بسیاری از زنان و مردان را قادر می‌سازد تا قدم‌های مؤثر و موفق‌تری در مواجهه با مشکلات جنسی و تعارضات زناشویی بردارند [۱۵]. آموزش مسائل جنسی آگاهی افراد را نیز در زمینه تمایلات جنسی، نگرش‌ها و ارزش‌های فرهنگی مربوط افزایش می‌دهد و موجب بهبودی و ارتقای احساسات مثبت و روابط سازنده بین زوج‌ها می‌شود [۱۶].

با اینکه پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج نپرداخته، اما پژوهش‌های نسبتاً زیادی درباره تأثیر آموزش جنسی انجام شده است. برای مثال Masoumi و همکاران ضمن پژوهشی درباره تأثیر مشاوره جنسی بر رضایت زناشویی زنان باردار به این نتیجه رسیدند که مشاوره جنسی باعث بهبود رضایت زناشویی زنان باردار شد [۱۷]. در پژوهشی دیگر Leeker و Carlozzi گزارش کردند که جهت‌گیری جنسی بر استرس و خیانت جنسی مؤثر می‌باشد [۱۸]. Lotfi Kashani و Vaziri ضمن پژوهشی درباره تأثیر آموزش مهارت‌های جنسی بر رضایت زناشویی به این نتیجه رسیدند که آموزش مهارت‌های جنسی بر بهبود رضایت زناشویی و مؤلفه‌های آن شامل احساسات مثبت به همسر، روابط زناشویی، سبک حل تعارض و روابط جنسی مؤثر بود [۱۹]. در پژوهشی دیگر

بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل شهر آبادان انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری همه زنان متأهل مراجعه‌کننده به کلینیک مشاوره و روانشناسی بیمارستان نفت شهر آبادان در فصل تابستان سال ۱۳۹۶ بودند. در این پژوهش از میان مراجعه‌کنندگان ۴۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و سپس نمونه‌ها به صورت تصادفی در دو گروه (۲۰ نفر گروه مداخله و ۲۰ نفر گروه کنترل) جایگزین شدند. جهت تعیین حجم نمونه از معادله برآورد حجم نمونه Fleiss استفاده شد [۲۶].

$$n = \frac{2\sigma^2(z_{1-\frac{\alpha}{2}} + z_{1-\beta})^2}{d^2} = \frac{2(1/67)^2(1/96 + 1/28)^2}{4/507} = 12/99$$

در این معادله بر اساس پژوهش Paleari و همکاران [۴] $\alpha = 0/95$ و $\text{Power} = 0/90$ ، $d^2 = 4/507$ ، $\sigma = 1/67$ گرفته شد و بر اساس آن حجم نمونه ۱۲/۹۹ نفر برآورد شد که برای اطمینان از حجم نمونه برای هر گروه ۲۰ نفر در نظر گرفته شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل امضای رضایت‌نامه شرکت در پژوهش، داشتن حداقل تحصیلات سیکل، گذشت پنج سال از ازدواج، برخورداری از سلامت جسمی و داشتن سن ۲۵ تا ۴۵ سال و معیارهای خروج از مطالعه شامل اعتیاد، مصرف داروهای روان‌پزشکی، غیبت بیش از یک جلسه، در شرف طلاق بودن و تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها بود. روند اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از کسب مجوزهای لازم از دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز (با کد اخلاق ۱۶/۵۹۶۲۰۷۰۵۶۲۰۱۰) و مدیر کلینیک مشاوره و روانشناسی بیمارستان نفت شهر آبادان از متقاضیان ثبت‌نام به عمل آمد. تعداد ثبت‌نام‌کنندگان ۱۹۷ نفر بودند که به روش تصادفی ساده تعداد ۴۰ نفر انتخاب و به صورت تصادفی به دو گروه ۲۰ نفری تقسیم و سپس گروه‌ها به صورت تصادفی به‌عنوان گروه آموزش جنسی و گروه کنترل انتخاب شدند. نحوه تصادفی سازی به کمک قرعه‌کشی بود. در نهایت ضمن بیان رعایت نکات اخلاقی، اصل رازداری، محرمانه ماندن اطلاعات خصوصی

Mohtashami گزارش کرد که عملکرد جنسی ضعیف و احقاق جنسی پایین نقش مؤثری در بی‌ثباتی ازدواج زنان متأهل داشت [۲۰]. علاوه بر آن Abedi و همکاران ضمن پژوهشی درباره آموزش به منظور افزایش رضایت جنسی زنان یائسه به این نتیجه رسیدند که آموزش فردی و گروهی مسائل جنسی باعث بهبود رضایت جنسی زنان یائسه شد و آموزش گروهی مسائل جنسی از آموزش فردی آن مؤثرتر بود [۲۱]. Navidian و همکاران ضمن پژوهش درباره تأثیر آموزش جنسی بر کیفیت رابطه زناشویی زنان باردار به این نتیجه رسیدند که آموزش جنسی باعث بهبود کیفیت رابطه زناشویی و همه ابعاد آن شامل رضایت، تعهد، صمیمیت، اعتماد، شور جنسی و عشق شد [۲۲]. در پژوهشی دیگر Mohammadi و همکاران ضمن بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی بر افزایش رضایت زناشویی زنان به این نتیجه رسیدند که آموزش مهارت‌های جنسی باعث بهبود رضایت زناشویی و همه ابعاد آن شد [۲۳]. Shakarami و همکاران ضمن پژوهشی درباره تأثیر آموزش جنسی بر صمیمیت جنسی زنان متأهل به این نتیجه رسیدند که آموزش جنسی باعث بهبود صمیمیت جنسی زنان متأهل در مراحل پس‌آزمون و پیگیری شد [۲۴].

بسیاری از مشکلات زناشویی مربوط به مسائل جنسی است و آموزش و مشاوره جنسی به تدریج مشکلات موجود در روابط جنسی را از بین می‌برد و علاوه بر آن افراد را قادر می‌سازد تا قدم‌های مؤثر و موفق‌تری در مواجهه با مشکلات جنسی و اختلافات زناشویی بردارند [۲۵]. همچنین رابطه جنسی نقش مهمی در تأمین، استمرار و ارتقای کیفیت کلی رابطه زوجین به خصوص در ابعادی مانند عشق، رضایتمندی، صمیمیت و هیجان جنسی دارد [۲۲]. علاوه بر آن اکثر پژوهش‌های قبلی به بررسی اثربخشی آموزش جنسی بر صمیمیت جنسی، رضایت زناشویی و تعارض‌های زناشویی پرداختند و هیچ پژوهشی به اثربخشی آموزش جنسی بر رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج نپرداخته است. بنابراین با توجه به اهمیت افزایش بخشش زناشویی و پایداری ازدواج، نقش زنان در پایداری و استحکام خانواده و پژوهش‌های اندک در این زمینه، پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش جنسی بر

و تحلیل داده‌ها به صورت کلی، متقاضیان رضایت‌نامه شرکت در پژوهش را امضا کردند. گروه مداخله به مدت ۶ جلسه ۲ ساعته (هفته‌ای یک جلسه) آموزش جنسی دریافت کرد و گروه کنترل آموزشی دریافت نکرد. شیوه آموزش به صورت

سخنرانی، طرح سؤال، بحث گروهی و ارائه تکلیف (در پایان هر جلسه تکلیفی مرتبط با آن جلسه ارائه و در آغاز جلسه بعد بررسی می‌شد) بود. محتوی جلسات آموزش جنسی به تفکیک جلسات در جدول ۱ ارائه شد [۲۷].

جدول ۱- محتوی جلسات آموزش جنسی به تفکیک جلسات

جلسات	محتوی
اول	آشنایی و بیان قوانین جلسات، ایجاد ارتباط، تبیین اهداف، اهمیت روابط زناشویی، آموزش مسائل جنسی و روابط زناشویی
دوم	آشنایی با فیزیولوژی و رفتارهای جنسی
سوم	تصحیح باورهای نادرست درباره مسائل جنسی
چهارم	شکل‌دهی و بهبود صمیمیت جنسی
پنجم	تکنیک‌های صحیح ارتباط جنسی
ششم	آشنایی با اختلالات جنسی شایع

کرونباخ ۰/۸۷ گزارش کردند [۲۸]. Sanai و همکاران پایایی این ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کردند [۲۹]. در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ در مرحله پس‌آزمون ۰/۸۱ محاسبه شد.

داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی تحلیل شدند. در سطح توصیفی از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکنندگی برای توصیف توزیع متغیرها و در سطح استنباطی از آزمون‌های T مستقل برای بررسی تفاوت بین پیش‌آزمون متغیرهای وابسته، کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن، M باکس برای برابری ماتریس‌های کوواریانس، لوین برای برابری واریانس‌ها، تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای بررسی تأثیر متغیر مستقل بر متغیرهای وابسته و کوواریانس تک‌متغیری در متن تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای بررسی تأثیر متغیر مستقل بر هر یک از متغیرهای وابسته به تفکیک استفاده شد. برای این منظور از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ در سطح معنی‌داری $p < 0/05$ استفاده شد.

یافته‌ها

آزمودنی‌ها ۴۰ نفر از زنان متأهل بودند که ویژگی‌های جمعیت شناختی آن‌ها شامل تحصیلات، دامنه سنی و مدت ازدواج به تفکیک گروه‌های مداخله و کنترل در جدول ۲ ارائه شد.

داده‌ها با کمک دو ابزار مقیاس بخشش رنجش خاص زناشویی و شاخص ناپایداری ازدواج جمع‌آوری شدند. مقیاس بخشش رنجش خاص زناشویی توسط Paleari و همکاران طراحی شد. این ابزار دارای ۱۰ گویه است که با استفاده از مقیاس شش درجه‌ای لیکرت از یک تا شش (۱=به شدت مخالفم تا ۶=به شدت موافقم) نمره‌گذاری می‌شود، لذا دامنه نمرات بین ۱۰ تا ۶۰ می‌باشد. در این ابزار نمره بالاتر به معنی بخشش بیشتر می‌باشد. Paleari و همکاران روایی همگرا ابزار را با پرسشنامه‌های کیفیت زندگی زناشویی، صمیمیت زناشویی و رضایت از زندگی و روایی پیش‌بین ابزار را در یک بازه زمانی شش‌ماهه تأیید و پایایی آن را برای مردان ۰/۸۰ و برای زنان ۰/۷۶ گزارش کردند [۴]. این ابزار توسط پژوهشگران ترجمه و روایی صوری و محتوایی آن با نظر متخصصان تأیید و پایایی آن در یک گروه ۲۰ نفر از زنان ۰/۷۷ محاسبه شد. در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ در مرحله پس‌آزمون ۰/۷۴ محاسبه شد. همچنین شاخص ناپایداری ازدواج Edwards و همکاران طراحی شد. این ابزار دارای ۱۴ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج (۱=هرگز تا ۵=همیشه) نمره‌گذاری می‌شود، لذا دامنه نمرات بین ۱۴ تا ۷۰ می‌باشد. در این ابزار نمره بالاتر به معنی ناپایداری ازدواج بیشتر می‌باشد. Edwards و همکاران روایی صوری و محتوایی ابزار را تأیید و پایایی آن را با روش آلفای

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت شناختی زنان متأهل به تفکیک تحصیلات، دامنه سنی و مدت ازدواج در گروه‌های مداخله و کنترل

معنی‌داری	گروه کنترل	گروه مداخله	طبقات	گروه‌ها
	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)		
۰/۵۳۲	۳ (۱۵)	۲ (۱۰)	سیکل	تحصیلات
	۵ (۲۵)	۵ (۲۵)	دیپلم	
	۵ (۲۵)	۶ (۳۰)	کاردانی	
	۷ (۳۵)	۷ (۳۵)	کارشناسی	
۰/۵۸۹	۶ (۳۰)	۵ (۲۵)	۲۵-۲۹	دامنه سنی (سال)
	۷ (۳۵)	۸ (۴۰)	۳۰-۳۴	
	۳ (۱۵٪)	۴ (۲۰)	۳۵-۳۹	
	۴ (۲۰)	۳ (۱۵)	۴۰-۴۴	
۰/۷۶۸	۱۰ (۵۰)	۹ (۴۵)	۵-۸	مدت ازدواج (سال)
	۸ (۴۰)	۸ (۴۰)	۹-۱۲	
	۲ (۱۰)	۳ (۱۵)	بیشتر از ۱۲	

p<۰/۰۵, Fisher Test

زناشویی و پایداری ازدواج گروه‌ها در مراحل ارزیابی در جدول ۳ ارائه شد.

بر اساس نتایج جدول ۲، گروه‌های مداخله و کنترل از نظر تحصیلات، دامنه سنی و مدت ازدواج تفاوت معنی‌داری نداشتند. میانگین و انحراف معیار بخشش رنجش خاص

جدول ۳- میانگین و انحراف معیار بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج گروه‌ها در مراحل ارزیابی

گروه‌ها	بخشش رنجش خاص زناشویی		پایداری ازدواج	
	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پیش‌آزمون	پس‌آزمون
مداخله	انحراف معیار ± میانگین ۱۹/۷۳ ± ۳/۹۶	انحراف معیار ± میانگین ۲۸/۹۷ ± ۶/۵۲	انحراف معیار ± میانگین ۳۲/۴۷ ± ۷/۲۰	انحراف معیار ± میانگین ۵۱/۰۶ ± ۹/۴۳
کنترل	انحراف معیار ± میانگین ۱۸/۸۷ ± ۴/۶۴	انحراف معیار ± میانگین ۲۰/۴۱ ± ۴/۳۵	انحراف معیار ± میانگین ۳۱/۸۴ ± ۶/۹۲	انحراف معیار ± میانگین ۳۳/۰۷ ± ۶/۸۸

مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون معنی‌دار نبود، لذا فرض نرمال بودن تأیید شد. نتایج آزمون‌های M باکس و لوین نیز معنی‌دار نبودند، لذا به ترتیب فرض برابری ماتریس‌های کوواریانس و برابری واریانس‌ها تأیید شد. برای تعیین تأثیر آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ ارائه شد.

نتایج آزمون T مستقل نشان داد بین گروه‌های مداخله و کنترل در هیچ یک از متغیرهای بخشش رنجش خاص زناشویی (p<۰/۷۶۳, T=۱/۷۶) و پایداری ازدواج (p<۰/۷۹۴, T=۱/۵۹) در مرحله پیش‌آزمون تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. پیش از تحلیل داده‌ها به روش کوواریانس چندمتغیری، پیش‌فرض‌های آن بررسی شد. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای هیچ یک از متغیرهای پژوهش در

جدول ۴- نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری تأثیر آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل

متغیر مستقل	آزمون‌ها	مقدار	آماره F	معنی‌داری	مجذور اتا	توان آزمون
آموزش جنسی	اثر پیلایی	۰/۸۹۴	۰/۸۹۴	۰/۰۰۱	۰/۹۳	۰/۹۹
	لامبدای ویلکز	۰/۳۶۷	۰/۳۶۷	۰/۰۰۱	۰/۹۳	۰/۹۹
	اثر هاتلینگ	۵/۱۵۳	۵/۱۵۳	۰/۰۰۱	۰/۹۳	۰/۹۹
	بزرگ‌ترین ریشه روی	۵/۱۵۳	۵/۱۵۳	۰/۰۰۱	۰/۹۳	۰/۹۹

رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل از آزمون تحلیل کوواریانس تک‌متغیری در متن تحلیل کوواریانس چندمتغیری استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ ارائه شد.

بر اساس نتایج جدول ۴، آموزش جنسی حداقل بر یکی از متغیرهای بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل تأثیر معنی‌دار داشته است ($p < 0/001$). برای تعیین تأثیر آموزش جنسی بر هر یک از متغیرهای بخشش

جدول ۵- نتایج تحلیل کوواریانس تک‌متغیری گروه‌های آموزش جنسی و کنترل به تفکیک متغیرهای بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج در کارکنان اداره بهزیستی

متغیرهای وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	معناداری	مجذور اتا	توان آزمون
بخشش رنجش خاص زناشویی	۱۳۴۷۹/۱۱	۱	۱۳۴۷۹/۱۱	۲۷۱/۶۸	۰/۰۰۱	۰/۹۸	۱/۰۰
پایداری ازدواج	۵۸۱۷/۰۷	۱	۵۸۱۷/۰۷	۱۹۴/۵۳	۰/۰۰۱	۰/۹۴	۰/۹۹

از هم‌پاشیدگی خانواده شود. امروزه آموزش مسائل جنسی یک عامل تعیین‌کننده با ارزش در موفقیت ازدواج شمرده می‌شود و در میان راهبردهای آموزش جنسی، آموزش شناخت مسائل جنسی دارای اهمیت زیادی است. اگر مسائل جنسی به‌طور مناسب و به‌موقع آموزش داده شوند به رشد سالم جنسی، بهداشت زناشویی، نقش‌های جنسیتی و روابط زناشویی کمک می‌کنند. همچنین آموزش جنسی با دادن آگاهی به زنان درباره مسائل جنسی در مهار انگیزه‌های نابجای جنسی، برپاداشتن رفتار جنسی سالم، کاهش مشکلات جنسی، شناخت اختلالات جنسی شایع و پیشگیری از بیماری‌های جنسی کارآمد می‌باشد که این عوامل می‌توانند از طریق بهبود صمیمیت زناشویی باعث افزایش بخشش رنجش خاص زناشویی شوند.

همچنین نتایج نشان داد آموزش جنسی باعث افزایش پایداری ازدواج شد که این یافته از جهاتی با یافته پژوهش‌های Mohtashami [۲۰]، Navidian و همکاران [۲۲] و Shakarami و همکاران [۲۴] همسو بود. در تبیین این نتیجه بر مبنای نظر Reis و همکاران [۳۱] می‌توان گفت آموزش جنسی می‌تواند صمیمیت و احساس نزدیکی بیشتری میان زن و شوهر ایجاد کند و تأثیر مثبتی بر درک زن از شوهر با توجه به رفتارها و ویژگی‌های جنسی و شخصیتی بگذارد. همچنین آموزش جنسی رابطه میان زن و شوهر را استوار کرده و در کنار برپایی جو صمیمی، احساسات، باورها و نگرش‌های زن را درباره نقشش در زندگی مثبت کرده و روابط زناشویی را بهبود می‌بخشد و علاوه بر آن از طریق کاهش تعارضات و تنش‌ها

بر اساس نتایج جدول ۵، آموزش جنسی بر هر دو متغیر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل تأثیر معنادار داشت که با توجه به مجذور اتا ۰/۹۸ واریانس بخشش رنجش خاص زناشویی و ۰/۹۴ واریانس پایداری ازدواج ناشی از تأثیر آموزش جنسی می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که روش آموزش جنسی باعث افزایش معنادار بخشش رنجش خاص زناشویی ($F=271/68, p < 0/001$) و پایداری ازدواج ($F=194/53, p < 0/001$) زنان متأهل شد.

بحث

زنان متأهل نقش مهم و برجسته‌ای در پایداری و استحکام نظام خانواده دارند. بنابراین هدف این پژوهش تعیین اثربخشی آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل شهر آبادان بود.

نتایج نشان داد آموزش جنسی باعث افزایش بخشش رنجش خاص زناشویی شد که این یافته از جهاتی با یافته پژوهش‌های Masoumi و همکاران [۱۷]، Lotfi Kashani و Vaziri [۱۹]، Abedi و همکاران [۲۱] و Mohammadi و همکاران [۲۳] همسو بود. در تبیین این نتیجه بر مبنای نظر Hall و همکاران [۳۰] می‌توان گفت فعالیت جنسی بخش مهمی از زندگی زناشویی است و اگرچه زندگی سعادت‌مندانه تنها تا اندازه‌ای وابسته به رابطه جنسی است، اما این رابطه ممکن است از برجسته‌ترین علل خوشبختی باشد. زیرا اگر این رابطه قانع‌کننده نباشد ممکن است منجر به احساس محرومیت، ناکامی و به خطر افتادن سلات روانی و سرانجام

ساده، کوتاه‌مدت، کم هزینه و در دسترس در برنامه‌های آموزشی قبل از ازدواج در مراکز بهداشتی و درمانی گنجانده شود تا با بهبود بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج به ارتقای کیفیت رابطه زناشویی و حمایت متقابل زوج‌ها از یکدیگر به‌ویژه در سال‌های اوایل ازدواج کمک شود.

تعارض منافع

در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

سهم نویسندگان

مریم آذرکیش: نویسنده پروپوزال، کمک در اجرای مداخله، فرح نادری: راهنمایی و هدایت کار، انجام مداخله و نگارش مقاله، پرویز عسگری و علیرضا حیدرئی: ارایه مشاوره در نگارش مقاله.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از مدیر کلینیک مشاوره و روانشناسی بیمارستان نفت شهر آبادان و همه آزمودنی‌ها تشکر و قدردانی کنند. این مقاله برگرفته از رساله دکتری روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز می‌باشد که رعایت نکات اخلاقی توسط دانشگاه مذکور در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱ با کد ۱۰۶۲۰۷۰۵۹۶۲۰۱۶ تأیید شد.

References

1. Lee SA, Park E-C, Ju YJ, Han K-T, Yoon HJ, Kim TH. The association between satisfaction with husband's participation in housework and suicidal ideation among married working women in Korea. *Psychiatry research* 2018;261:541-6.
2. Zhang H, Fan S, Yip PS. Sexual dysfunction among reproductive-aged Chinese married women in Hong Kong: Prevalence, risk factors, and associated consequences. *JSM* 2015;12(3):738-45.
3. Koutsos P, Wertheim EH, Kornblum J. Paths to interpersonal forgiveness: The roles of personality, disposition to forgive and contextual factors in predicting forgiveness following a specific offence. *PID* 2008;44(2):337-48.
4. Paleari FG, Regalia C, Fincham FD. Measuring offence-specific forgiveness in marriage: the Marital Offence-Specific Forgiveness Scale (MOFS). *Psychological assessment* 2009;21(2):194-209.
5. Erkan Z. Adaptation of the Marital Offence-Specific Forgiveness Scale for use in a Turkish cultural context. *SBP: an international journal* 2015;43(7):1057-70.
6. Chung M-S. Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *PID* 2014;70:246-51.
7. Haversath J, Kliem S, Kröger C. Measuring Spousal Forgiveness: German Version of the Marital Offence-Specific Forgiveness Scale (MOFS-German). *Family Relations* 2017;66(5):809-23.

باعث بهبود رضایت از زندگی و افزایش تفاهم می‌شود. داشتن رابطه جنسی مناسب و به دنبال آن کسب آرامش و مثبت بودن احساسات به این رابطه میزان نگرانی‌ها و دل‌مشغولی‌های زنان نسبت به رابطه جنسی کاهش یافته و جای آن را رضایت از رابطه و آمیزش جنسی می‌گیرد که همه این عوامل می‌توانند از طریق افزایش تفاهم و همدلی باعث افزایش پایداری ازدواج شوند.

عدم وجود مرحله پیگیری برای اطمینان از نتایج بلندمدت آموزش جنسی و محدود بودن آن به جنس مؤنث (زنان متأهل) از محدودیت‌های این پژوهش بود. محدودیت دیگر پیشینه پژوهشی اندک درباره تأثیر آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج بود. در نتیجه پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های بعدی از مرحله پیگیری استفاده شود و پژوهش در هر دو جنس انجام گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود مراکز بهداشتی و درمانی و مراکز و کلینیک‌های مشاوره برای افراد متقاضی ازدواج دوره‌های آموزش جنسی برگزار کنند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از اهمیت آموزش جنسی بر

بهبود بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل بود. در نتیجه با توجه به تأثیر مثبت آموزش جنسی در بهبود ویژگی‌های مذکور ضرورت دارد این شیوه آموزشی

8. Manning WD, Brown SL, Stykes JB. Same-sex and different-sex cohabiting couple relationship stability. *Demography* 2016;53(4):937-53.
9. Donato S, Pagani A, Parise M, Bertoni A, Iafrate R. The capitalization process in stable couple relationships: Intrapersonal and interpersonal benefits. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2014;140:207-11.
10. Chakraborty I, Holter HA, Stepanchuk S. Marriage stability, taxation and aggregate labor supply in the US vs. Europe. *JME* 2015;72:1-20.
11. Lavner JA, Karney BR, Bradbury TN. Relationship problems over the early years of marriage: Stability or change? *JFP* 2014;28(6):979-85.
12. Lee Y-M, Florez E, Tariman J, McCarter S, Riesche L. Factors related to sexual behaviors and sexual education programs for Asian-American adolescents. *ANR* 2015;28(3):222-8.
13. Ross M, Leshabari S, Rosser B, Trent M, Mgopa L, Wadley J, et al. Evaluation of an assessment instrument for a sexual health curriculum for nurses and midwifery students in Tanzania: The sexual health education for professionals scale (SHEPS). *ANR* 2018;40:152-6.
14. Wannakosit S, Phupong V. Sexual behavior in pregnancy: comparing between sexual education group and nonsexual education group. *JSM* 2010;7(10):3434-8.
15. Butler RS, Sorace D, Beach KH. Institutionalizing Sex Education in Diverse US School Districts. *JAH* 2017;62(2):149-56.
16. Aaberg V. The state of sexuality education in baccalaureate nursing programs. *Nurse education today* 2016;44:14-9.
17. Masoumi SZ, Kazemi F, Nejati B, Parsa P, Karami M. Effect of Sexual Counseling on Marital Satisfaction of Pregnant Women Referring to Health Centers in Malayer (Iran): An educational randomized experimental study. *Electronic physician* 2017;9(1):3598-604.
18. Leeker O, Carlozzi A. Effects of sex, sexual orientation, infidelity expectations, and love on distress related to emotional and sexual infidelity. *JMFT* 2014;40(1):68-91.
19. Farah LK, Shahram V. The effect of sexual skills training on marital satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2011;30:2581-5.
20. Mohtashami S. (dissertation). The prediction of marital instability based on sexual function and sexual self-concept in married women. Kerman, Iran: Shahid Bahonar University of Kerman; 2014:67. [Persian]
21. Abedi P, Jafarzadeh M, Abbaspoor Z, Bastami P, Haghhighizadeh MH, Hassani M. Education for Sexual Satisfaction Promotion in Postmenopausal Women: Individual or Group Education? *IJOGI* 2017;20(9):16-23. [Persian]
22. Navidian A, Navabi Rigi S, Imani M, Soltani P. The effect of sex education on the marital relationship quality of pregnant women. *Journal of hayat* 2016;22(2):115-27. [Persian]
23. Mohammadi SH, Ozvehkohan M, Goodarzi F. Effectiveness of sexual skills in increasing the women's marital satisfaction. *JCR* 2014;13(50):139-64. [Persian]
24. Shakarami M, Davarnia R, Zaharakar K, Gohari S. The effect of sex education on sexual intimacy of married women. *IJPN* 2014;2(1):34-42. [Persian]
25. Amanuelahi A, Attari Y. Efficacy of Premarital Sexual Training on Self-Concept among Women in Marriage Age in Ahvaz. *JSMJ* 2014;13(4):485-93. [Persian]
26. Sadegh S, Fathi M, Hejazi K, Kiani GM. The effect of 8 weeks of aerobic training on adiponectin levels and quality of life in inactive middle-aged women. *QUMSJ* 2016;10(9):1-11. [Persian]
27. Sehat F, Sehat N, Shahsiah M, Mohebi S, Abaraei Y. The effect of sex education on sexual satisfaction increase of couples' in Isfahan. *Life Sci J* 2013;10(5s):31-5.
28. Vakili V, Baseri H, Shaye ZA, Bazzaz M. Marital instability and its predictors in a representative sample of Mashhadi citizens, Iran, 2014. *JML* 2015;8(Spec Iss 2):8-13.
29. Sanai MB, Hooman A, Alaghband S. Measures of family and marriage scales. 2nd ed. Tehran: Besat Publisher; 2009: 186. [Persian]
30. Hall KS, Sales JM, Komro KA, Santelli J. The state of sex education in the United States. *JAH* 2016;58(6):595-7.

31. Reis M, Ramiro L, de Matos MG, Diniz JA. The effects of sex education in promoting sexual and reproductive health in Portuguese university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2011;29:477-85.

Effectiveness of Sexual Education on Marital Offence-Specific Forgiveness and Marriage Stability of Married Women in Abadan City

Azarkish M¹, Naderi F², Askari P³, Heidarei A³

1- PhD Student, Dept of General Psychology, Pardis College of Science and Research of Khuzestan & Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

2- Associate Prof, Dept of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. (Corresponding Author)

Email: nmafraah@yahoo.com, Tel: 09124918931

3- Associate Prof, Dept of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Received: 3 March 2018 Accepted: 4 May 2018

Introduction: The stability of a family, as the smallest social unit, is strengthened particularly if women play an active and effective role. Sexual education is one of the most important educational needs of married women. This study aimed to determine the effectiveness of sexual education on marital offence-specific forgiveness and marriage stability of married women in Abadan City.

Materials and Methods: The present study is an experimental investigation with pre- and post-test and a control group. Among all married women referred to the Consultation and Psychology Clinic at Abadan Oil Hospital in the summer of 2017, 40 women were selected by simple random sampling method. They were then randomly divided into two groups of 20, experimental and control group. The experimental group received sex education for 6 weekly sessions of 2 hours. Data were collected using Paleari & et al's marital offence-specific forgiveness scale and Edwards & et al's marriage instability index and analyzed by MANCOVA and ANCOVA in based MANCOVA methods using SPSS-21 software.

Results: The findings showed that sex education significantly led to enhancement of marital offence-specific forgiveness ($F=271/68$, $p<0/001$) and marriage stability ($F=194/53$, $p<0/001$) of the married women.

Conclusion: Based on our results, sexual education could be an effective method in promotion of the marital offence-specific forgiveness and marriage stability in married women.

Keywords: Sexual Education, Marital Offence-Specific Forgiveness, Marriage Stability, Married Women, Abadan

Please cite this article as follows:

Azarkish M, Naderi F, Askari P, Heidari A. Effectiveness of Sexual Education on Marital Offence-Specific Forgiveness and Marriage Stability of Married Women in Abadan City. *Community Health journal* 2017, 2018; 11(3, 4): 20-29.

Funding: Personal found.

Conflict of interest: There is no conflict of interest regarding the publication of this article.

Ethical approval: Ethical approval was obtained from Ethics Committee of Islamic Azad University of Ahvaz Branch reference number 9645213678.